

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Δ' ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο θάνατος του Αμερικανού φυσικού Οπενχάιμερ, του μεγάλου επιστήμονα, που **προτοστάτησε** στην κατασκευή του φοβερότερου όπλου απ' όσα γνώρισε ως τώρα η ιστορία, της ατομικής βόμβας, αλλά και του υψηλόφρονα ανθρώπου, που αισθάνθηκε βαθιά στην ψυχή του τον ηθικό αντίχτυπο αυτής της αποτρόπαιης εφεύρεσης, έφερε και πάλι στο πρώτο επίπεδο του στοχασμού και της ευαισθησίας μας το οξύ πρόβλημα της ευθύνης των σοφών στη διακυβέρνηση της οικουμένης. [...]

Η «επιστήμη» δεν ήταν ανέκαθεν αυτή που είναι σήμερα, όχι ως ποσόν και ποιόν προϊόντων (αυτό δα είναι αυτονόητο), αλλά ως προοπτική και πρόθεση, ως πρόγραμμα και έργο εκείνων που τη διακονούν. Σε άλλους ιστορικούς χρόνους και σε άλλους πολιτισμούς ήταν πολύ διαφορετική από τη δική μας. [...]

Η ευθύνη είναι σταυρός και προνόμιο μόνο προσωπικών όντων. Σαν αφηρημένη ενέργεια (απασχόληση, πρόγραμμα, μέθοδος) η «επιστήμη» ούτε έχει ούτε δεν έχει ευθύνη. Ευθύνη έχουν, δεν μπορούν παρά να έχουν, θέλοντας και μη έχουν τα πρόσωπα που κάνουν επιστήμη, οι επιστήμονες. Ακριβώς γιατί κάνουν (συνειδητά, εμπρόθετα, εκούσια) επιστήμη του νέου τύπου, του «ευρωπαϊκού», που δεν αρκείται στην απλή θεώρηση της πορείας των φαινομένων του κόσμου, αλλά αγωνίζεται ν' αποσπάσει τα «μυστικά» αυτής της πορείας και με ειδική παρέμβαση να της αλλάξει την κατεύθυνση και το ρυθμό, για ν' αντλήσει δύναμη. Όποιος ζητάει και παίρνει δύναμη, είτε την κρατάει ο ίδιος, είτε την παραχωρεί σε άλλους (βιομήχανους, στρατηγούς, πολιτικούς κτλ.) είναι υπεύθυνος για ό,τι πρόκειται

να γίνει με αυτή τη δύναμη. Ξέρει, οφείλει να **ξέρει** ότι θα χρησιμοποιηθεί· μπορεί ακόμα και πρέπει να προεικάζει τους τρόπους και τα αποτελέσματα της χρήσης της. Δεν είναι από «καθαρή αγάπη προς την πρόοδο της έρευνας», από «ένθεο ζήλο για την εύρεση της αλήθειας» που οι μεγάλοι οικονομικοί οργανισμοί, τα επιτελεία και οι κυβερνήσεις ξοδεύουν αμύθητα ποσά για εγκαταστάσεις και εξοπλισμό επιστημονικών εργαστηρίων, για μισθούς προσωπικού, για **έπαθλα** και διακρίσεις προς όσους προωθούν αποτελεσματικά και πρωτότυπα τις **διάφορες** εξερευνήσεις. Δύναμη διψούν ν' αποκτήσουν. Όχι, φυσικά, για να τη χαρούν σαν καλλιτέχνες της ζωής, αλλά για να την εκμεταλλευθούν και με αυτήν να επιτύχουν τους σκοπούς των. Ποιοι είναι αυτοί οι σκοποί; Και ποιοι θα ωφεληθούν από την πραγματοποίησή τους; Έχουν ή δεν έχουν την **υποχρέωση** να τους πληροφορηθούν οι επιστήμονες που συσσωρεύουν τη δύναμη και την προσφέρουν στους χρηματοδότες τους; Στο στυγνό τούτο ερώτημα συμπυκνώνεται ολόκληρο το πρόβλημα. Θα ειπούν:

– Δεν μας ενδιαφέρουν τα παραπέρα. Αν αυτό που εμείς με κόπο μαζέψαμε σπαταληθεί κακώς, η ευθύνη είναι εκείνων που θα το χρησιμοποιήσουν... Εμείς ευθυνόμαστε έως εκεί που τελειώνει το έργο το δικό μας.

Λάθος! Άκρη δεν έχει κανενός η ευθύνη, εφόσον έγινε, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, η αιτία ν' αρχίσει να ξετυλίγεται μια σειρά πράξεων. Τον βαρύνει η τελευταία όσο και η πρώτη.

Και το χειρότερο, σε τέτοιες περιπτώσεις είμαστε υπεύθυνοι όχι μόνο για ό,τι επράξαμε αλλά και για ό,τι κάποτε (προπάντων για ό,τι) παραλείψαμε να πράξουμε. Στα ηθικά όντα, όπως είναι ο άνθρωπος, σωτηρία από την ευθύνη δεν υπάρχει.

Ε. Π. Παπανούτσος, *Πρακτική Φιλοσοφία*, Εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα-Γιάννινα, 1984, (β' έκδοση), σ. 335-339.

διακονώ: υπηρετώ.

προεικάζω: συμπεραίνω από πριν.

ένθεος: αυτός που εμπνέεται ή κατέχεται από το θείο, θεϊκός.

ΘΕΜΑΤΑ:

- A.** Να γράψετε στο τετράδιό σας περίληψη του κειμένου σε 80 - 100 λέξεις.

Μονάδες 25

- B.1.** Να αναλύσετε το νόημα του παρακάτω αποσπάσματος σε 60 περίπου λέξεις: «Και το χειρότερο, σε τέτοιες περιπτώσεις είμαστε υπεύθυνοι όχι μόνο για ό,τι επράξαμε αλλά και για ό,τι κάποτε (προπάντων για ό,τι) παραλείψαμε να πράξουμε».

Μονάδες 10

- B.2.** Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της παρακάτω παραγράφου; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
«Ο θάνατος του Αμερικανού φυσικού Οπενχάιμερ ... στη διακυβέρνηση της οικουμένης».

Μονάδες 5

- B.3.** Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
πρωτοστάτησε, ξέρει, έπαθλα, διάφορες, υποχρέωση.

Μονάδες 5

- B.4.** Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις μετατρέποντας την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και την παθητική σε ενεργητική.
α. «οι μεγάλοι οικονομικοί οργανισμοί, τα επιτελεία και οι κυβερνήσεις ξοδεύουν αμύθητα ποσά».
β. «Και ποιοι θα ωφεληθούν από την πραγματοποίησή τους;»

Μονάδες 5

- Γ.** Ο Δήμος της περιοχής σας οργανώνει εκδήλωση με θέμα: «Η ευθύνη του επιστήμονα απέναντι στα σύγχρονα επιτεύγματα». Αναλαμβάνετε να εκπροσωπήσετε το σχολείο σας με ομιλία. Σε αυτήν να αναφερθείτε στους κινδύνους που προκύπτουν από την αλόγιστη χρήση των επιτευγμάτων της επιστήμης, καθώς και στις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες αυτή πρέπει να αξιοποιείται, ώστε να μην καθίσταται επιζήμια για τον άνθρωπο (400-500 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Δεν θα αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.**
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά την 8.30' απογευματινή.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ